

Poronjäkälät

Renlavar

Cladonia subgenus *Cladina*

Luontodirektiivin laji (liite V)

BOR suojelutaso suotuisa

ALP suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, vakaa

Koodi: 1378

Kuva: Katariina Mäkelä

Luonnehdinta

Poronjäkälät ovat metsissä, kallioilla ja tunturikankaila kasvavia yleisiä jäkäläitä. Ne kuuluvat torvijäkäläien (*Cladonia*) sukuun, vaikka erottuvat siitä morfologiansa perusteella omaksi ryhmäkseen. Suomessa esiintyy seitsemän poronjäkälälajia tai -alalajia: valkoporonjäkälä (*Cladonia arbuscula* ssp. *squarrosa*), mietoporonjäkälä (*C. mitis*), hentoporonjäkälä (*C. ciliata*), lännenporonjäkälä (*C. portentosa*), harmaaporonjäkälä (*C. rangiferina*), palleroporonjäkälä (*C. stellaris*) ja sysiporonjäkälä (*C. stygia*). Jäkälät lisääntyvät ja leviävät lähes yksinomaan suvuttomasti.

Elinympäristö ja levinneisyys

Hitaan kasvunsa vuoksi jäkälät menestyvät parhaiten kasvupaikoilla, missä äärevät olosuhteet, kuten kuivuus tai kylmyys, rajoittavat korkeampien kasvien kasvua. Poronjäkäläien tyypillisiä kasvupaikkoja ovatkin vettä hyvin läpäisevät karut hiekkamaat, ohuthuomuksiset kalliomaat, karut tunturikoivikot ja -kankaat. Poronjäkälät kasvavat myös turvealustalla, mutta runsaana vain keidassoiden rahkamättäillä ja pohjoisten soiden rahkapalsojen laella. Hentoporonjäkälä ja lännenporonjäkälä esiintyvät Suomessa vain rannikolla, ja ne ovat suhteellisen vähälukuisia. Muut lajit esiintyvät koko maassa.

Nykytila ja uhkatekijät

Poronjäkälät ovat 1950-luvun jälkeen vähentyneet koko maassa. Seurantakoealoilla niiden sekä peittävyys että lajimäärä ovat vähentyneet edelleen vuodesta

1995. Pohjoisessa suurin syy taantumiseen on pitkään jatkunut voimakas porolaidunnus, ja jäkälökköjen tila on monin paikoin erittäin heikko. Muita vähentymisen syitä ovat yleinen rehevöitymiskehitys sekä paikallisesti muun muassa kulotuksen vähentyminen ja paloalueiden pieneneminen. Poronjäkäläitä myös kerätään poronhoitoalueen eteläpuolelta porojen lisäravinnoksi. Koristetarkoituksiin kerätään erityisesti palleroporonjäkälää, josta suuri osa menee vientiin.

Hoitosuositukset

Poronhoitoalueella turvataan sekä kesä- että talvilaidunten kestävä tuottokyky.

Lähteet

- Kumpula, J., Tanskanen, A., Colpaert, A., Anttonen, M., Törmänen, H., Siitari, J. & Siitari, S. 2009. Poronhoitoalueen pohjoisosan talvilaitumet vuosina 2005–2008 – Laidunten tilan muutokset 1990-luvun puolivälin jälkeen. Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia 3/2009. 48 s.
- Nousiainen, H. 2000. Jäkälät. Teoksessa: Reinikainen, A., Mäkipää, R., Vanha-Majamaa, I. & Hotanen, J.-P. (toim.). Kasvit muuttuvassa metsäluonnossa. Tammi, Helsinki. S. 282–301.
- Stenroos, S., Ahti, T. & Lohtander, K. & Myllys, L. (toim.) 2011. Suomen jäkäläopas. Norrlinia 21: 1–534.
- Tonteri, T., Salemaa, M. & Rautio, P. 2013. Changes in understory vegetation in Finland in 1985–2006. Teoksessa: Merilä, P. & Jortikka, S. (toim.). Forest Condition Monitoring in Finland - National report. The Finnish Forest Research Institute. 15 s.